

A nyelvrokonság kérdése és terminológiája Pápay Sámuel irodalomtörténet-írásában

TAKÁCS Judit

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Eger
takacs.judit@uni-eszterhazy.hu

1. Feltehetően Pápay Sámuel *A' Magyar Literatura' esmérete* című irodalomtörténet-írása volt az első olyan magyar tankönyv, amely nyelvtörténeti szakirodalomként hivatkozik Sajnovics János *Demonstratio*-jára (Takács 2023), annak is 1771-es, jelentősen bővített nagyszombati kiadására. Pápay az egri jogakadémia hallgatóinak 1796–1799 ősze között tartott literatúra előadásokat, ezek kéziratosa anyagából állította össze, és Veszprémben, 1808-ban jelentette meg kötetét. Bár a kiadvány jelentős része a magyar nyelv eredetének meghatározásához, leírásához és jellemzéséhez kapcsolódik, nyelvtörténészeink figyelmét ezidáig elkerülte, s ugyan számos elemzése is született, ezek a művet elsősorban irodalomtörténeti szempontból vizsgálták (Badics 1897, Lőkös 1974, Horváth 1980, Margócsy 1980, Kuser 2024).

Korábbi tanulmányomban (Takács 2023) Pápay művének elemzésével támasztottam alá, hogy szerzője behatóan ismerte Sajnovics *Demonstratio*-ját, és erősen hatott nyelvünk eredetéről vallott elképzeléseire Sajnovics művének szemlélete. Jelen írásomban a kötet szerkezetének rövid bemutatása után a nyelvhasználatához és nyelvrokonsághoz kapcsolódó fejezeteket tekintem át, elsősorban a szerző terminushasználatát a középpontba állítva.

2. Művének címlapján a szerző vármegyei táblabíróként és uradalmi fiskálisként szerepel. A megjelenés időpontjában Pápay már valóban elhagyta Egert. Pártfogójának, Eszterházy Károlynak 1799. márciusi halálát követően még másfél évig tanított Egerben és vezette az Érseki Jogakadémia magyar nyelvi és literatúra tanszékét, majd betegsége miatt lemondott posztjáról, és Pápára költözve a továbbiakban ügyvédként tevékenykedett (Badics 1897: 11).

A címlap arról árulkodik, hogy sem tanulmányai, sem a négy évnyi egri tanárkodás és tanszékvezetés után nem tartotta magát nyelvtudósnak, s bár a visszaemlékezések és bizonyítványai tanúsága szerint már joghallgatóként is nagy tehetséget és kiváló előmenetelt mutatott mind az irodalmi, mind pedig a nyelvészeti stúdiumokban (Badics 1897: 7), önmagára elsősorban az irodalom és nyelv kérdései iránt érdeklődő jogászemberként (táblabíróként és ügyvédként) tekintett.

Hasonló szerénységgel és visszafogottsággal írt munkájának céljáról is. Kötetét tankönyvnek szánta, melynek célja, hogy „az igazi Nyelvtudományban ’s az írásbeli szép előadásban való oktatás mellett, kedvet adgyak, ’s jó utat mutassak a’ Literátori pályafutásra is” (Pápay 1808: VII). Ugyancsak az előszóban írt arról, hogy mivel Révai Miklóst halála megakadályozta készülő és régen várt irodalomtörténetének kiadásában, kizárólag ezt a hiányt pótolandó adta ki – barátja, Takáts József unszolására – saját egri előadásainak tankönyvvé szerkesztett gyűjteményét (Pápay 1808: VI–VII).

3. A tankönyv két részből áll, melyeket a szerző szakaszokra oszt, azokat pedig fejezetekre tagolja. Az első rész *A’ magyar nyelv’ eredetéről ’s természeti tulajdonságairól* címet viseli. A fejezeteken belül paragrafusokat különít el, s ezek aránya jól mutatja a nyelvészeti és irodalmi részek arányait is: a második, *A’ magyar Literaturának régi, s’ mostani állapotjáról* című, a magyar irodalom történetét is bemutató része a 108. §-sal kezdődik, azaz a bevezetésen kívül a szerző 90 paragrafusban (alpontban) foglalkozik a magyar nyelv eredetével és különböző szempontú leírásával, és 35 alpontban a magyar irodalom¹ történetével. Nyelvünk eredetéről az első rész első szakaszában, a 26–33. § között ír Pápay (1808: 51–71) (ld. az 1. képet), a főcímben említett „természeti tulajdonságait” pedig a 35–107. § között fejti ki.

Közvetlenül a magyar nyelv eredetének bemutatása előtt Pápay hosszabban értekezik a nyelvek rokonságának kérdéséről, amikor is párhuzamba állítja a népek és nyelvük „elágazásának” történetét (Pápay 1808: 48–49). Később még egyértelműbben megfogalmazza, hogy a nyelvi rokonságot – kortársaihoz hasonlóan – ő is genetikai rokonságként, népek rokonságaként értelmezi. A nyelvrokonság megállapításának módszere a nyelvhasználat, s „Ha egyszer az ilyen egybehasonlítás által Nyelvünk származásáról valamit

¹ Az *irodalom* kifejezés használata Pápayval kapcsolatban anakronisztikus, hiszen a kötet megjelenésekor ez a szó még nem volt használatos (Simonfi 1913). Kortársaihoz hasonlóan Pápay is a *literatúra* kifejezést használta, de a maitól eltérő, „Könyvekből ’s írás olvasás által szerzett tudomány” (1808: 1) értelemben.

kitanúlhatunk, rá lehet azt azután Nemzetünk' rokonságára, 's eredetére is némünémüképpen alkalmaztatni, mivel a' melly nemzetek' nyelvei között szembetűnő hasonlatosság vagyon, tagadhatatlan lesz azoknak egymás között való rokonsága is" (Pápay 1808: 53).

ELSŐ SZAKASZ.
A' MAGYAR NYELV' SZÁRMAZÁ-
SÁRÚL.

27. §.

*Nyelvünket más Nyelvekkel szükség
egybehasonlítani, hogy származá-*
sát kitanúlhassuk.

A' Nyelveknek származása, és története magoknak a' Nemzeteknek eredetével, 's viszonytásaival egy nyomonn járván. (25. §.) ezokáért színt' olly nehéz nekünk Magyaroknak nyelvünk' származását meghatározni, mint bajos Nemzetünknek eredetét, 's hajdani Lakhelyét a' régi setettségből világosságra hozni. Még eddig közönségesen tsak oda ment ki Történetiróinknak Nemzetünk' eredetéről való vélekedése, hogy a' Magyarok a' régi Scitháktól származtak, 's három ízben Hunn, Avar, és Magyar nevezet alatt költöztek ide által Scithiából. Mivel azonban a' Scitha, Hunn, és Avar Nyelvekről sem nem láhattunk, sem nem olvashattunk, soha tsak egy betűt is, és azért Magyar Nyelvünket azokkal egybehasonlítani nem is tudgyuk: azért a' mondott vélekedés a' mi tárgyunkra nézve olly igen sovány,

53

hogy abból Nyelvünk' származására nézve teljességgel semmit sem tanúlhatunk. A' Nyelvek' származásának kitanulása végett szükséges a' nyelveket egymással összevetni, mert ennek más módgya nem is lehet; szükséges tehát a' mi nyelvünk' rokonságát is olly nyelvekhez vinni, mellyek még vagy valamelly nemzetnek heszédében, vagy legalább az Írásban megvagnak. Ha egyszer az ilyen egybehasonlítás által Nyelvünk' származásáról valamit kitanúlhatunk, rá lehet azt azután Nemzetünk' rokonságára, 's eredetére is némünémüképpen alkalmaztatni, mivel a' melly nemzetek' nyelvei között szembetűnő hasonlatosság vagyon, tagadhatatlan lesz azoknak egymás között való rokonsága is, hanemha az a' megeshető környüállás adta volna magát elő, hogy valamelly Nemzet idegen országás alá esvén, az országlo nyelv a' meghódolt uj nemzetnek nyelvét megzavarta, 's magához hasonlóvá tette volna.

28. §.

*Útmutatás a' Nyelvek' származásának
keresésében.*

Minckelölte Nyelvünk' származásának vizsgálásához fognánk, hogy ebben az igaz útát el ne vettük, szükséges azt az útmutatást megállapítanunk, mellynek vezérlése alatt a' nyelvek között való rokonságot legigazabban kitanúlhattuk. Tartsuk meg tehát, hogy a' nyelvek' rokonságának nem egyedül való bi-

1. kép

Pápay Sámuel: *A' Magyar Literatura' esmérete* 27–28. § (52–53. oldal)

A *Demonstratio* hatását mutatja, hogy Pápay felidézi Sajnovics megállapítását a hasonlóságról és a nyelvrokonság fokozatairól: „a nyelvek' rokonságának nem egyedül való bizonytsága az, ha köztük sok egyforma szó találkozik” (Pápay 1808: 53–54), illetve a „Rokonságnak is lehetnek ismét kisebb és nagyobb graditsai, a' hasonlatosságnak kisebb, nagyobb mértéke szerint” (Pápay 1808: 55).

A hasonlóság fokozatainak kapcsán elsősorban a nyelveket és a nyelvjárá-sokat (melyeket ő beszédejtésnek nevez) különíti el, ezek egymástól legfel-

jebb a hangrendszerükben mutatnak eltéréseket. Ha két nyelvváltozat (Pápaynál nyelv) szókincsének legfeljebb negyed része egyezik meg, de a szóalkotásmódjuk, ragozásuk, morfológiai rendszerük és mondattanuk is mutat hasonlóságokat, akkor azokat közeli rokonoknak tartja, melyekre példaként az újlatin és a szláv nyelveket hozza. Ha két nyelv szókincsének csak tizede vagy huszada mutat hasonlóságot, de a szóalkotásmódjuk, ragozásuk, morfológiai rendszerük és mondattanuk között „némünémű, nem ugyan erőltetett, hanem magában kitetsző hasonlatosság találtatik, az ilyen nyelvektől sem lehet megtagadni a rokonságot, tsak hogy ezek már távol való rokonságban vagynak egymással” (Pápay 1808: 56). Ilyen mértékű szerinte a görög és a német rokonsága. Ha azonban két nyelv ragozása, szóalakításának módja nem mutat hasonlóságokat, még akkor sem tartja őket rokonnak, ha a gyökök hasonlóságokat mutatnának. Ilyen kapcsolatban van szerinte „a deák, a német és a tót” (Pápay 1808: 56).

Ahogy láthatjuk, bár korábban a nyelvek közti szembetűnő hasonlatosságot (Pápay 1808: 53), a rokonság fokozatainak leírásakor pedig a szótövek („gyökök”) hasonlóságát említette (Pápay 1808: 55–56), a nyelvrokonság megállapításának alapvető módszere szerinte is a nyelvhasználat (Pápay 1808: 53), azaz a rokonnak feltételezett nyelvek részrendszereinek és nyelvi sajátosságainak összevetése, s ezeket a megfeleléseket fontosabbnak tartja a szókincs (véletlenszerű vagy átvétel miatt létrejövő) hasonlóságánál (ld. a 4. regulát, Pápay 1808: 56).

4. Pápay azokat a nyelveket, amelyekből „más nyelveknek származását lehetett lehúzni, Anyanyelveknek, a’ származottakat az anyához képest Leánynyelveknek, ezeket egymás között pedig Rokonoknak” (Pápay 1808: 49) nevezi, mely terminushasználat csak kismértékben különbözik a maitól.

Anyanyelvként Pápay a zsidó, görög, deák, teuton és tót nyelveket említi, melyek közül a legrégebbnek a zsidót tartja (1808: 49). Ennek három leánya a khaldeai, szíriai és arábiai, melyeket a zsidóval együtt napkeleti nyelveknek nevez (Pápay 1808: 49–50), és kortársaihoz hasonlóan ő is ezekkel rokonítja a magyart, mely meglátása szerint a napnyugati nyelvektől („Deák, Franczia, Olasz, Spanyol, Angoly, Német, Tót, Cseh, Lengyel, Orosz, Rátz ’s a ’t.”) egészen idegen (Pápay 1808: 57). A napkeleti nyelvekkel való rokonság bizonyítékait a korszak legfontosabb szerzőinek (Otrokótsi, Oertel, Kalmár, Révai, Verseggy, Beregszászi) műveire hivatkozva sorolja fel hat pontban (Pápay 1808: 58–62).

A két nyelv esetén hasonlóságokat mutató szavakra nem a nyelvrokonság bizonyítékeként tekint, hanem átvételnek vagy az *eredeti közönséges nyelv-*

ből valónak gondolja, melyet korábban a nyelvek különbségének részletezésekor „eredeti egygyűgyű nyelv”-ként említett (Pápay 1808: 44). Ez az eredeti nyelv a természeti hangok utánzása révén jött létre: „a’ hangnak követése által formáltatott, homályos értelmű, durva hangokból állott” (Pápay 1808: 44).

Ahogy korábban láthattuk, anyanyelven Pápay a leánynyelvek őseit, mai terminussal alapnyelvét értette. Ír azonban „anyai nyelv”-ről (Pápay 1808: 21) és „anyai nyelvéről a’ Nemzetnek” (Pápay 1808: 3), melyen az egyes népek nyelvét értette, ez máskor *nemzeti nyelv*-ként is megjelenik: „nemzeti nyelvnek mondjuk azon Szóknak ’s Szókötéseknek egész öszveségét, mellyek által valamelly Nemzetnek tagjai egymás között a’ magok képzettyeit megérthetőkké teszik” (Pápay 1808: 35–36). Kortársaihoz hasonlóan ő is úgy vélte, hogy a nemzeti nyelv fejlesztése és gyarapítása az alapja a nemzeti irodalom fejlődésének (Pápay 1808: 21).

5. Sajnovics szemléletének hatása mutatkozhat meg abban is, hogy Pápay munkájában a *Demonstratio*-ban megjelenő, sokszor bírált (erről ld. C. Vládár 2021: 61–62) *idem esse* (‘azonos’) szinonimáját (*megegyezik*) használja: a 31. §-ban a kifejezés már a címben is megjelenik (*A’ Finn és Lapp Nyelvekkel még jobban megegygez*) (Pápay 1808: 62) (ld. a 2. képet), és később megegyezésekről ír a magyar és lapp szókincs kapcsán is (Pápay 1808: 65).

Először azonban a napkeleti nyelvekkel kapcsolatban használta kötetében a szót: „igen szembetűnőek azon tulajdonságok, mellyekben a’ mi Nyelvünk a’ Zsidó és többi napkeleti nyelvekkel megegygez” (Pápay 1808: 58), s ez után sorolja fel hat pontban a napkeleti nyelvekkel való nyelvrokonság hangtani, alaktani és szókincs-értekezési bizonyítékait (Pápay 1808: 58–62).

Sokkal többször jelenik azonban meg a nyelvek rokonítás alapjául szolgáló jelenségeire utalva a *hasonlít* (Pápay 1808: 57), *hasonlatosság* (Pápay 1808: 58, 62, 65, 67), sőt *hasonlatosság ’s rokonság* (Pápay 1808: 58) kifejezés. Ha azonban a hasonlatosságra hozott példákat is áttekintjük, azt láthatjuk, hogy ezek dominánsan a rokonnak tartott nyelvek hangtani és grammatikai jellegzetességei közül valók, azaz Pápay nem hangzásbeli hasonlóságot ért rajta.

Amikor azt vizsgálja, hogy a magyar „mitsoda nyelvekkel vagyon rokonságban” (Pápay 1808: 51), a *nyelvek rokonsága* (Pápay 1808: 53, 66), *egy-más között való rokonság* (Pápay 1808: 53) és a *rokonok egymással* (Pápay 1808: 55) kifejezéseket használja. Ezeknek a nyelveknek *egy származása van* (Pápay 1808: 65, 66), köztük *atyafiság* (Pápay 1808: 56, 57) vagy *rokonság*

(Pápay 1808: 57) van, azaz *atyafiságos nyelvek* (Pápay 1808: 44, 62) vagy *rokonos nyelvek* (Pápay 1808: 58, 62, 63, 65).

A *nyelvrokonság* kifejezést Pápay csak *nyelvek rokonsága* formában (Pápay 1808: 53, 56, 57, 66) használja, ír azonban Sajnovics „gráditσαι”-t követve a nyelvrokonság fokozatairól, a *távol való* és *közeli rokonság*-ról (Pápay 1808: 53–56).

62

Fr. Versegi *Prolud. in Institut. Ling. Hung.*
Pest. 1793.
Beregszászi Pauli *Ueber die Aehnlichkeit
der Hungarischen Sprache mit den Morgenländi-
schen*, Leipzig 1796.
Révai *Elaboratio Grammatica Hung.* Pest.
1803.

31. §.

*A' Finn és Lapp Nyelvekkel még job-
ban megegygyez.*

Némelly Tudósok ismét a' Finn és Lapp Nemzetek' Nyelvében találták Nyelvünknek hasonlatosságát. Elsőben is *Rudbeck* figyelemességét vonta ez magára, múlt századnak még az elején, 's utánna még jobban megerősödtek ezen vélekedésben sok nagy emberek, mint *Gatterer*, *Schlötzer*, *Büsching*, *Fischer*, *Lindahl*, *Oehrling*, *Ihre*, *Eccard*, és *Häger*. Magyaraink közül pedig *Pater Hell* és *Pater Sajnovits*, igen nevezetes Egvisgáló Jezsuiták, megjárván 1769-dik Esztendőben az említett Északi' nemzetek' földgyét, azoknak nyelvéhez a' miénket sokban hasonlónak találták. Legnagyobb világosságra hozta pedig ezt *Dr. Gyarmothy Sámuel* nagy érdemű Nyelvtudósunk, — azon betses Munkájában, mellyet tsupán ezen tárgyról nagy szorgalmatossággal kidolgozott. Az itt említett Hasonlatosság a' Finn és. azzal atyafiságos Nyelvek', 's a' mi Magyar Nyelvünk között leginkább ezekben áll:

1.) Valaminthogy Magyar nyelvünk a' ó hangzatonn mintegy fő talpkövéön épülvén

63

fel, minden Magyar szó vagy tsak a, o, u, vagy tsak e, ö, ü, Magánhangzóból áll, egyedül i; és a' huzásos e közös természetű: szinte azon szerént a' Finn nyelvben is a' szavak és azoknak mindennemű változásai vagy tsupán a, o, u, vagy ä, ö, y, és a' közös természetű e és i Magánhangzókbból állanak, mint ezt *Vhael'* Finnai Gramatikájából is világosan látni lehet.

2.) A' Lapp Nyelvben is több Ejtést formálnak a' Declinációban, valamint a' Magyarban, p. o. a' Lapp Nyelvben ez: *cabmag*: an annyit tesz, mint magyarul *sarunn*, in calceo, super calceum; ez *cabmak*-en annyi mint *saruvá*, az az avvá formálódott; ismét ezt is *ül ül* (instar) így teszik ki: *cala*-na, *halúl*, instar piscis: *leipá-ná*, *kenyérül*.

3.) A' Finn és vele rokonos Nyelvekben nintsen semmi Nembéli különbség (*Genus*) a' szók között, mint nálunk sintsen.

4.) Azoknális szokásban van a' *Tulajdon* és *Rokonságot* jelentő *Neveknek* ilyen kétféle Többses száma: *Bátyak*, és *bátyámek*, *sógorok*, *sógorek*.

5.) Az Egybehasonlításban, (*Comparatio*) a' közép gráditst ott is *b* betűvel készül meg, valamint a' Magyarban, p. o. ez a' Lapp szó *nioska* (nedves) és *zjabbe* (szép) így formállyá a' közép Gráditst *nioskab* nedvesebb; *zjabbeb* szebb.

6.) A' Számnevek között a' Rendelők vagyis ordinálisok a' Lappoknál is *d* betűvel

2. kép

Pápay Sámuel: A' Magyar Literatura' esmérete 31. § (62–63. oldal)

6. Pápay „józan középúton haladt az egykorú viták végletes álláspontjai közt” – írta Horváth János (1980: 248), a magyar nyelv eredetével kapcsolatban ugyanis Pápay hasonlóan vélekedett, mint kortársainak többsége (vö. Sándor 2011: 411, Domokos 1991: 80–84): elfogadta a Sajnovics *Demonstratio*-jában szereplő, a finnségi nyelvekkel való rokonság bizonyítékait, de nem vetette el a hunokkal, szkítákkal, s a többi napkeleti nyelvvel való rokonságot sem.

Horváth Elek irodalmunk elfelejtett harcosának nevezte Pápay Sámuel (1941), de úgy vélem, hogy az sem áll távol a valóságtól, ha nyelvtörténünk méltatlanul elfelejtett alakjának nevezzük. Bár irodalomtörténészeink az első magyar regulázott, grammatikán alapuló stílus- és irodalomtörténet írójaként tartják számon, a kötet terjedelmének csaknem kétharmadát kitevő leíró és nyelvtörténeti fejezetek anyaga és szemlélete saját korában párját ritkítónan korszerűnek számított, és a legfrissebb kutatási eredményeken alapult. Ennek ellenére sem kortársai, sem utódai nem méltatták a művet súlyának megfelelően, Pápay neve és műve eddig ugyanis sem Sajnovics magyarországi recepciójának történetében, sem pedig az összehasonlító nyelvtudomány történetének leírásában (ld. pl. Domokos 1990: 45–101, Maticsák 2020: 468) nem jelent meg.

Irodalom

- BADICS FERENC 1897: Az első magyar irodalomtörténetíró. Irodalomtudományi Közlemények 7: 1–15.
- DOMOKOS PÉTER 1990: Szkitiától Lappóniáig. A nyelvrokonság és az őstörténet kérdéseinek irodalmunkban. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- HORVÁTH ELEK 1941: Irodalmunk elfelejtett harcosa. Erdélyi Helikon. 167–174.
- HORVÁTH JÁNOS 1980: A magyar irodalom fejlődéstörténete. Második, változatlan kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest. 245–248.
- KUSPER JUDIT 2024: Az első magyar irodalomtörténet egri és itáliai gyökerei. Pápay Sámuel: A magyar irodalomtörténet 1808. In: H. Szilasi Ágota (szerk.), Örökségünk védelme és jövője: Itália öröksége Egerben. Dobó István Vármúzeum, Eger. 117–129.
- LÖKÖS ISTVÁN 1974: Pápay Sámuel irodalomtudományi előadásai. In: Szauder József – Tarnai Andor (szerk.), Irodalom és felvilágosodás. Akadémiai Kiadó, Budapest. 873–900.
- MARGÓCSY ISTVÁN 1980: Pápay Sámuel és irodalmi pályája. Irodalomtörténet 62/2: 377–404.
- MATICSÁK SÁNDOR 2020: A magyar nyelv eredete és rokonsága. Gondolat Kiadó, Budapest.
- PÁPAY SÁMUEL 1808: A magyar irodalomtörténet. Magyar Minerva. Negyedik Kötet. Veszprém.
- SAJNOVICS JÁNOS 1994: Demonstratio. Bizonyítás. A magyar és a lapp nyelv azonos. Ford. Constantinovitsné Vladár Zsuzsa, szerk. Szij Enikő. Bibliotheca Regulyana 2. ELTE, Budapest.
- SÁNDOR KLÁRA 2011: Nyelvrokonság és hunhagyomány. Rénszarvas vagy csodaszarvas. Nyelvtörténet és művelődéstörténet. Typotex Kiadó, Budapest.

- SIMONFI JÁNOS 1913: Az irodalom szó története. Nyelvészeti Füzetek 68. Különnyomat a Magyar Nyelvőről. Budapest.
- SZÍJ ENIKŐ (szerk.) 2021: A Koppenhágai Demonstratio. Bizonyítás. A magyar és a lapp nyelv azonos. 1770. Fordította Constantinovitsné Vladár Zsuzsa. Bibliotheca Regulyana 7. ELTE, Budapest.
- TAKÁCS JUDIT 2023. Hogyan lett a Demonstratio tananyag? A magyar nyelv eredetének bemutatása Pápay Sámuel A Magyar Literatúra' esmérete című művében. Folia Uralica Debreceniensia 30: 289–298.
- C. VLADÁR ZSUZSA 2021: A koppenhágai Demonstratio, és ami utána történt. In: Szíj (szerk.) 2021: 37–93.

*

The question of language relationship and its terminology in Sámuel Pápay's literary history writing

It is likely that Sámuel Pápay's *A' Magyar Literatúra' esmérete* (*The knowledge of Hungarian literature*) was the first Hungarian textbook in which János Sajnovics's *Demonstratio* appeared as a historical linguistic work. Although a significant portion of the publication is related to the definition, description and characterization of the origin of the Hungarian language, it has so far escaped the attention of our historical linguists. Despite the numerous analyses that have been written about it, these works have primarily examined the text from the perspective of literary history.

A detailed analysis of Pápay's work supports the idea that the author was well-acquainted with *Demonstratio* and that Sajnovics's work strongly influenced his ideas on the origin of our language. In the paper, after a brief introduction to the structure of the volume, I focused on the chapters related to language comparison and language relationship, primarily examining the author's terminology.

Keywords: Sámuel Pápay, János Sajnovics, language relationship, Saami (Lapp) languages

JUDIT TAKÁCS